ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 36



# Kompetensen a tudás birodalmában

CSOMAFÁY FERENC

A XXI. században az oktatási-nevelő tevékenység hangsúlya nem az ismeretek elsajátításának mennyiségére esik, hanem arra, hogy mennyire képes az egyén a gyorsuló világban az ismeretek birtokában optimálisan felhasználni képességeit.

A szakemberek részéről élénk érdeklődés figyelhető meg a kompetencia kérdésének elméleti és módszertani elemzésével kapcsolatban. Az Európai Tanács oktatással foglalkozó munkacsoportja már 2001-től tanulmányozta a kompetencia kérdését. Kísérletet tett annak bemutatására, hogy a különböző országok szempontjából melyik kompetenciát tekintik a legfontosabbnak, illetve hogy mindezeket belefoglalják-e vagy nem a tantervek anyagába. Ebből kiindulva, Somai József és Páll Gyöngyvér ötletgazdák javaslatára, a Romániai Magyar Közgazdász Társaság (RMKT) többnapos képzést szervezett a gazdasági tantárgyakat oktató tanárok számára. Az erre vonatkozó pályázatot Zemba Orsolya, az RMKT ügyvezető igazgatója állította össze. A rendezvény fő támogatója a budapesti Apáczai Közalapítvány volt, a képzés témája pedig *A vállalkozói kompetencia kialakításának és fejlesztésének módszertana.* A rendezvények Kolozsváron 2007. február 16–18., Csíkszeredában 2007. március 22–24. között zajlottak.

A kompetencia a magyar nyelvben illetékességet, szakértelmet jelent. A menedzsment világából átvett szó, hozzáértési magatartást és hatásos kommunikációt is jelöl, megfigyelhető és leírható. Más értelmezés szerint a sikeres vállalkozók képességének milyenségét is kifejezi. A sikeres képzés emlékezetessé tételéért az alábbiakban ismertetjük a rendezvényeken elhangzott előadások kiemelkedőbb tételeit.

## Kommunikáció

Albert Júlia színésznő, a Babeș–Bolyai Tudományegyetem beszédtechnika tanára, *A verbális és nonverbális kommunikáció az üzleti életben* című előadásában a kommunikáció fontosságáról, formáiról értekezett. Kifejtette, hogy milyen szerepet játszik az üzleti életben a beszédhibák kijavítása. Igen érdekes volt a különböző népek kommunikációs szokásairól szóló rész. A kommunikáció azt jelenti, hogy valaki valakinek valamit valamiről közöl. Nem lehetünk meg nélküle. Az egyik formája a verbális kommunikáció, az érzések, szándékok szóban való átadása. A másik formája a nonverbális kommuniká-

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 37



ció. Kérdés, hogy melyik sikeresebb. Ilyenkor figyelembe kell venni a beszéd formai jegyeit, a hanghordozást, hangerőt. Ha beszéd közben valaki dadog vagy hosszabb szünetet tart, az jelzés számunkra. A metakommunikácó megerősíti a közlést.

Továbbá beszélt azokról a tényezőkről is, melyek hozzájárulnak a verbális kommunikáció kialakulásához. Az ember úgy beszél, ahogy a környezetében hallja. A kommunikáció módja hozzájárul a személyi kapcsolatok kialakulásához. Az üzleti kapcsolatokban szükséges a jó kommunikációs készség. A megcélzott egyénnek képesnek kell lennie elfogadni a kommunikációt. Különböző kultúrák különböző kommunikációs formákat feltételeznek, ezért ismerni kell a mosolyt, az arckifejezést, a gesztusokat, melyeknek fontos szerepük van a közlésben. Különböző helyzetgyakorlatokat elemeztek, mind például az alá- és felérendeltségi viszonyban levő egyének közti munkakonfliktus megoldását, illetve az utánzott iskola igazgatójával különböző társadalmi kategóriából származó fegyelmezetlen gyermekek viselkedését. Az elképzelt eseteket a kommunikációs stratégiák, a verbális és nonverbális közlés sajátosságai alapján tárgyalták. A különböző üzleti találkozások alkalmával a kézfogás, a névjegykártyák átadása, ajándékozási formák ismerete is fontos a tárgyalás lefolyása szempontjából. Az előadást beszédtechnikai gyakorlatok is gazdagították, melynek során az előadó megismertette a hallgatókkal, hogyan lehet leküzdeni a különböző beszédhibákat, melyek a kommunikáció stresszt keltő mechanizmusai, és hogyan lehet általában leküzdeni az izgalmat. Felhívta a figyelmet, hogy vállalni kell az izgalmat, mert ezzel azt bizonyítjuk, hogy magabiztosak vagyunk.

Csép Sándor médiaszakember *A vállalkozói magatartás koreográfiája és mimikája* című előadásában a nem verbális kommunikációról értekezett. Külön érdekességet jelentett a tanárok próbaóra alatti magatartásának, viselkedésének, beszédének elektronikus rögzítése, a nonverbális kommunikációs készségük kiértékelése és ezt követően a különböző egyéneknek szóló tanácsok megfogalmazása. Ez azért is fontos, mert a testbeszéd a kommunikáció 66%-át jelenti, kiemelve még a szemkontaktus fontosságát is. Tekintetünkkel kommunikálunk, melyeknek jelzésértéke van. A látvány, mozgás, gesztusok, a pantomimika, a tekintet iránya kölcsönösen kommunikációt hordoz. A távolságtartás fontossága tulajdonképpen a kapcsolat minőségét jelzi. Van multimédiás kommunikáció, hang és kép összekapcsolása, melyben a kép kiegészíti a mondanivalót. Az emberi kapcsolatok kialakításában fontos az udvariasság, amely ugyanakkor hozzájárul az empátia kialakításához. A látvány arra irányul, hogy hatékony kommunikáció valósuljon meg. A külső megjelenés hatással van a beszélgetőtársra, mert a gondosan, jól öltözött egyén kellemesebb benyomást kelt. A gazdasági menedzserek nagy figyelmet helyeznek a külső megjelenésre. Mind a pedagógus, mind az üzletember számára elengedhetetlen követelmény,

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 38



hogy ismerje a nonverbális kultúrát. A kurzus hallgatóinak nonverbális cselekedeteiről elektronikus felvétel történt, melyeket közösen elemeztek ki, nem kis meglepetéseket fogalmazva meg egymás kommunikációs készségéről. Kiderült, hogy a kísérletező tanár verbális és nem verbális kommunikációja hogyan mutatkozik a szakórán. Az egyénre szabott tanácsadások nagy segítséget jelentettek a jelenlevőknek, amelyek végül is azt eredményezhetik, hogy a tanár hatékonyabban kommunikáljon a diákokkal. Volt olyan gyakorlat is, melyben képletesen a Magyar Pedagógus Szövetség egyik képviselője az Oktatási és Kutatási Minisztérium képviselőjével a magyar tankönyvkiadás problémáiról tárgyalt. Ezen kívül volt egy elképzelt üzleti tárgyalás is, melynek tárgya: hűtőszekrényt eladni az eszkimóknak. Ehhez megfelelő marketingpolitikát kellett bemutatni. A továbbiakban még szülő-igazgató közötti elképzelt konfliktust is meg kellett oldani, mely konfliktust az szült, hogy egy gazdag szülő gyereke megsértette az iskolai szabályzatot. A szülő, gyermekpártoló magatartása miatt, konfliktusba került az iskola igazgatójával. A konfliktus megoldásának verbális, nonverbális módja volt az elemzés tárgya.

**Gazdasági kompetencia és gazdasági kultúrára való nevelés**.

Somai József, az RMKT tiszteletbeli elnöke, *A gazdasági kultúrára való nevelés összetevői* című előadásában elemzi a gazdaság és kultúra viszonyát, illetve a gazdasági kultúrára nevelés mozzanatait. A köznapi tudat szintjén az ismeretek leltárában már kisgyermek korban megjelennek a gazdasági kultúra bizonyos elemei, így például a tulajdonjog fogalma, mert a gyermek azt mondja: „Ez a baba az enyém." Ez a kijelentés már a tulajdonlás fogalmának a közlése. Tehát a tulajdon fogalmát többek között a beszéd elsajátításával egyidejűleg tanuljuk, hiszen a gyermek is meg tudja már fogalmazni, mi az övé. A gazdasági kultúra elemeinek elsajátítása a formális és informális tanulás eredménye, de rendszerezett formában történő elsajátítása hozzájárul ahhoz, hogy ezt meg is értse, melynek következtében helyes gazdasági döntéseket lesz képes hozni. Ez az ismeretszerzési időszak kihat egész életére.

A gazdasági kultúrára való neveléssel kapcsolatban különböző téveszmék jelentek meg az idők folyamán. Például, az ismeretek hiányában, a gazdasági cselekvéshez olyan negatív szemlélet is társulhat, mint a becsapás vagy a fondorlatos jelző. Akik nem rendelkeznek megfelelő gazdasági kultúrával, valóban sokszor a becsapás áldozatai lehetnek. Nem hiába hangsúlyozza Somai József, hogy a vállalkozáshoz hozzátartozik a tudás, a verseny, a kockázatvállalás. Ha az üzleti világról nem alakul ki helyes kép, akkor nem alakulhat ki az etikus magatartás sem. Az intézményesített gazdasági képzés célja, hogy megalapozza az egyén pénzügyi kultúráját, kialakítsa az ésszerű üzleti magatartást, ismerje meg a vállal-

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 39



kozás igazi világát, figyelembe véve az Európai Unió követelményeit. Tudásalapú társadalommá kell válni, amely képes megvalósítani a fenntartható gazdasági növekedést, ami pedig a fejlődést biztosítja. A gazdasági élet dinamikus fejlődése szükségessé teszi a permanens gazdasági tanulást. Előadásának egyik értékes fejezete a történelmi visszatekintés, melyet a ma embere kevésbé ismer, s melyből megtudhatták a jelenlevők, hogy többek között már Apáczai Csere János is szerepet játszott a gazdasági kultúra kialakításában, aki az elsők között magyar nyelven határozott meg gazdasági fogalmakat. Az *Enciklopédiá*jában csinálmányokról beszél, s ebben található a gazdasági eszközöknek az első magyar nyelvű megfogalmazása. Wesselényi Miklós *Balítélet* című könyvében a modern gazdálkodást indítványozta. Brassai Sámuel az erdélyi gazdasági gondolkodás megteremtője. Ebből a szempontból értékes az a munkássága, melyet a gazdasági életről az általa szerkesztett *Vasárnapi Újság*ban kifejtett. A lap ezen kívül gazdasági tanácsokat is adott. Brassai gazdasági munkásságának nagy érdeme a hitel- és a bankélet ismertetése. Bölöni Farkas Sándor elítélte a jobbágy verejtékén való meggazdagodást. Elfogadható volt számára a vagyonosodás, ha az szorgalmas, becsületes munka eredménye. Ő volt az, aki könyvében a polgári rendszert a rendi világ fölé helyezte. Nevéhez fűződik az 1825-ben megalakított Gondoskodó Társaság, melynek célja a takarékoskodás és az eladósodás elleni védekezés. Ezzel megteremtette a szövetkezeti alapon működő első társulást, mely a későbbi takarékpénztár elődje volt.

Somai József elemezte a gazdasági szakoktatás történetét is. Kihangsúlyozta, hogy valójában mit is jelent az anyanyelven történő gazdasági szakoktatás a különböző nemzedékek számára. Továbbá hangsúlyozta azt is, hogy ki kell alakítani az iskola, az otthon és munkahely közötti kapcsolatot, mely hosszabb távon a permanens képzés megalapozása.

Páll Gyöngyvér, a Kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium tanára, *A vállalkozói kompetencia kialakításának és fejlesztésének módszertana* című előadásában bemutatta a kulcskompetenciák jellemzőit. Elemezte a vállalkozói kompetenciát, illetve a siker és sikertelenség meghatározó tényezőit. Módszertani szempontból az interaktív módszerek, a csoportmunka előnyeit taglalta a vállalkozói kompetencia kialakításában.

A kompetencia az ismeretek, készségek, az attitűdök transzferábilis, többfunkciós egysége, mellyel mindenkinek rendelkeznie kell, hogy be tudjon illeszkedni a társadalomba. Meghatározásából kitűnnek a kompetencia jellemzői. Ezek transzferábilisak, tehát áttehető egyik helyzetről a másikra, mely által számos szituációban alkalmazható. A másik jellemzője az, hogy többfunkciós, vagyis különböző célok elérésére, problémák megoldására alkalmas. Ma már köztudott, hogy az ismeretek elsajátítása nem zárul le az iskola vagy az egyetem elvégzésével egy időben. Különböző szinten bővíteni, újítani kell az ismereteket. A munkavállalás is sokkal dinamikusabb. Az egyén élete folyamán általában több-

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 40



ször fogja változtatni munkahelyét. Az is fennállhat, hogy újabb és újabb területeken fog dolgozni. A változtatásokhoz az ismereteket, készségeket adaptálni kell. A kompetencia léte viszont minden esetben szükséges a munka és a készségtanulás szempontjából. A kulcskompetencia általános és kerettantervi kompetenciának is nevezhető, mivel tantárgyaktól független, az életen át történő tanulásnak egyik feltétele. A kompetenciának nyolc területe van: 1. Az anyanyelvi kompetencia, gondolatok, érzések, tények szóbeli és írásbeli formában történő kifejezését jelenti; 2. Idegen nyelvi kompetencia, mely hozzájárul a kultúrák közti kapcsolatok elmélyítéséhez; 3. A matematikai, technológia, természettudományos kompetencia amely a természeti világ törvényeinek megértését eredményezi; 4. A digitális kompetencia, az elektronikus média magabiztos használatát jelenti, valamint az ismeretek tárolását és felhasználását; 5. A tanulás tanulása, mely csoportban történő ismeret-elsajátítást jelent; 6. Az állampolgári kompetencia az egyénnek azt a képességét jelenti, hogy hatékonyan részt vegyen a társadalmi életben; 7. A vállalkozói kompetencia, amely feltételezi, hogy az egyén alkalmazkodik a változásokhoz, és képes legyen elfogadni és felhasználni az ismereteket; 8. Kulturális kompetencia, amikor az egyén gondolatait, elképzeléseit különböző kulturális alkotásokban képes kifejezni.

A vállalkozói kompetencia szűkebb értelemben a vállalkozás létrehozását jelenti, tágabb értelemben az egyén életének irányítását. Ezt a képességet már gyermekkorban ki kell alakítani. A vállalkozói készség fejlesztése félreértésre ad okot. Nem arról van szó, hogy mindenkit vállalkozóvá kell nevelni a szó közgazdasági értelmében, ezt nem is lehet, hisz ehhez sajátos képességekre van szükség. A vállalkozási attitűdöt széles értelemben kell elemezni. Ezen kívül azt is jelenti, hogy az egyén képes mérlegelni, kielemezni, döntést hozni, kialakítva így a maga életstratégiáját. Lényegében az egyéni életviteléhez szükséges menedzseri, szervezési ismereteket kell kialakítani. Így tud majd az élet változásaira reagálni. Szükséges egy jó időbeosztási képesség s az egyén pénzügyi menedzsmentje vagy az egészséges életvitel képessége.

Páll Gyöngyvér kifejtette, miként értelmezik különböző országokban a vállalkozói kompetenciát. Izlandban például hangsúlyt fektetnek az innovációra és megszervezték a fiatal vállalkozók versenyét. Csehországban pedig egy interaktív virtuális fórumot teremtenek a tanároknak, azért, hogy a tapasztalatukat kicserélhessék egymásaal.

Romániában a középiskolában a Közgazdaságtan, és a vállalkozási ismeretek tantárgyának tanterve felhasználja az Európa Tanács Oktatási Munkacsoportja által megfogalmazott követelményeket, módszertani javaslatait, nevezetesen azt, hogy miként vegyék figyelembe a tanulók élettapasztalatát, illetve a hazai gazdasági élet elvárásait. Megállapította, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a gyakorlati alkalmazásra, valamint hogy túl sok az elmélet és kevés a gyakorlati megvalósítás.

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 41



A tanárok önismereti teszteket oldottak meg. Az időgazdálkodással kapcsolatban kérdőívet töltöttek ki, esettanulmányok anyagait beszélték meg csoportmunka formájában. A gazdasági játékok bemutatása, a tapasztalatok összevetése eredményes kommunikációs kapcsolat kifejlesztését segíthette. Felhívta a figyelmet arra, hogy Romániában már működnek különböző gazdasági jellegű képzések. A gimnáziumi oktatásban játékos formában a piacgazdaság elemeit, működését érzékeltetik a tanulókkal. Ezáltal hozzájárulnak a tanulók gazdasági neveléséhez.

**Iskolamenedzsment**

Tőkés Elek, a Kolozsvári Báthory István Líceum igazgatója, volt vallásügyi államtitkár, tanfelügyelő, az általa vezetett intézmény tevékenységéről értekezett. Az előadásból a résztvevők megtudják, hogy a nevelés érdekében mennyire szükséges az anyagi alapok megteremtése. Az iskolák költségvetése két forrásból származik. Egyrészt az állami költségvetésből, másrészt saját forrásból. Az iskola működését befolyásolja a helyhatóságok hozzáállása. Az igazgató megtervezi a költségek felhasználásának lehetőségét, az anyagiak optimális felhasználását, melyet a nevelő tanácsnak bemutat. Az anyagi alap jó része a központi költségvetésből származik. Az egyénektől is függ, milyen hatékonysággal használják fel a kiutalt pénzösszegeket. Mint ahogy az önkormányzatokban uralkodó erők magatartása is meghatározó lehet egy-egy iskola működtetésében, úgy nehezen meghatározhatók azok a körülmények, melyek elősegíthetik vagy gátolhatják az infrastruktúra kiépítését. Ezek a hatások befolyásolhatják mind a tanárok, mind a diákok közérzetét. Ha iskolabarát hangulat van az önkormányzatban, az hozzájárulhat a tanárok-diákok önbecsüléséhez is. Ebben az esetben mindkettő kellemesen érezheti magát az iskolában. Ki kell alakítani azt a képességet, hogy ügyeljék az iskola tulajdonát. Kolozsváron az önkormányzat egyenlőtlenül osztja el az anyagiakat. Bizonyos iskolák, más iskolákhoz képest, kevesebb pénzt kapnak. Éppen ezért ezeknek az iskoláknak célszerű a pénzfelhasználás minél hatékonyabb formáját választani. Előtérbe kerül a belső erőforrások minél hatékonyabb felhasználása.

Tőkés Elek beszélt az igazgató felelősségérzetéről, arról, hogy a ma iskolája minőségi oktatást kell nyújtson. Ehhez viszont anyagi fedezet szükséges, melynek következménye, hogy mind a tanár, mind a tanuló, de a kisegítő személyzet is jól érezze magát az iskolában, így az örök emberi értékek elsajátítása is gördülékenyebben halad. Továbbá elengedhetetlen a transzparencia és a bizalom is. Nem lehet bizalom nélkül tanintézetet vezetni, mert az az, ami összekovácsol, munkafegyelmet teremt, és ugyanakkor kialakít egy koherens légkört.

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 42



A szakminisztérium jelentős pénzösszeget biztosít tanszerek vásárlására. Sajnos az is valós helyzet, hogy a tanszereket gyártó ipar nem volt erre kellőképpen felkészülve. Ajánlja, hogy a tanárok kapcsolódjanak be a pályázatok minél eredményesebb megírásába. Ma már EU-s pénzekhez is hozzá lehet jutni. Jó eredmény esetén hatékonyabb lehet a munka. A paternális vezetési stílus elfojtja a kezdeményező készséget.

Szó esett az új tanügyi törvénytervezetről, amelynek egyik „erőssége", hogy sok hasznos újdonságot nem tartalmaz. A decentralizáció következtében az igazgató, de a tanszemélyzet felelőssége is megnő. Az iskolában az esetleges konfliktusok megoldási módja is lépést kell tartson a kor követelményeivel; az országban levő iskolák kollaborálása jobb kell legyen; ügyelni kell a szórványban levő iskolákra. Ahol felszámolják az iskolát, annak a településnek nincs jövője, az ott levő gyermekeket iskolabuszokkal be kell szállítani nagyobb településeken levő iskolákba, ahol bentlakások vannak. A szegényebb gyermekeknek ösztöndíjat kell nyújtani azért, hogy az esélyegyenlőséget biztosítani tudják.

**Kezdeményezőkészség és a kockázatvállalás kialakítása**

Dr. Kovács Zoltán, a Babeș–Bolyai Tudományegyetem egyetemi adjunktusa, *Pozitív gondolkodás pszichológiai, pedagógiai megközelítése* című előadásában kiemelte, hogy a pozitív gondolkodást mint a gondolat bátorságadó erejét már I. Kant (1724–1804) is leírta. Amerikában a XIX. században azonos nevű szellemi mozgalom alakult ki R. W. Emerson (1803–1882) filozófus kezdeményezésére. Európában valamivel később terjedt el ez a terápiás gyakorlat É. Coué (1857–1926) francia gyógyszerész nyomán, aki azt vallotta, hogy minden testi és lelki betegség gyógyítható a pozitív gondolkodás módszerével. Az elgondolás téves volt, de az tény, hogy az autoszuggesztió ellazulást idéz elő, ami egyébként az autogén tréningek bevezető gyakorlata. Németországban O. Schellbach (1901–1970) intézetet alapított az ún. *mentálpozitivizmus* elterjesztésére. 1920-ban indult el az ún. *nagynémet sikertér* népi mozgalma, amit a nácik érdekeikre kihasználtak.

A pozitív gondolkodás jelenlegi terápiája J. Murphy, N. V. Peale és D. Carnegie nevéhez kapcsolódik. Jelszavuk: Hagyd a gondolataid, élj! E. Freitag speciális szuggesztió-formulákat dolgozott ki minden testi és lelki betegségre, amelyeket naponta ismételgetni kell. Ún. szubliminál zenés hangkazettákat forgalmaznak, amelyek a hallásküszöb alatt tartalmazzák a rövid idejű formulákat.

A pozitív gondolkodást önsegítésre ajánlják, számos gyógyító eljárásban alkalmazzák, egészségesek és szervezett terápiákban résztvevők számára az önszuggesztió támogatást jelenthet, azonban az értelmileg és testileg sérült betegek kezelésére alkalmatlan. Leegyszerűsítve az sem igaz, hogy a negatív gondolatok megbetegítenek, a pozitívak meg gyógyíta-

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 43



nak. A kognitív magatartásterápiák nem azt hangsúlyozzák, hogy a negatív gondolatokat pozitívakra kell cserélni, hanem azt, hogy a gondolatainkat a valósághoz igazítsuk, míg a pozitív gondolkodás a valóságot megszépítő szemüvegen láttatja, az egyén nem szembesül a problémákkal. Nincs szabályozott képzés, és a pozitív gondolkodásterápia jelenleg veszített a jelentőségéből.

Dr. Fábián Andrea, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Szociológiai Munkásképző Kar adjunktusának *A hatékony szociális interakciót befolyásoló családpszichológia* címen tartott előadása azért időszerű, mert a család képezi a szocializációs folyamat egyik fontos elemét. A család főleg kisebb korban meghatározza a gyermek fejlődését. Kialakítja a gyermekben a szociális kezdeményezőkészséget. Rendszerelméleti szempontból közelítette meg a kérdést, jellemezte a családot mint rendszert, mint műhelyt. Az előadó szerint a család önszabályozó rendszerként fogható fel, melynek alapelve a homeosztázis. Milyen egyensúlyra törekszik? A homeosztázis elvesztése fenyegetettség és bizonytalanság érzését kelti az egyénben. A család szoros kapcsolatban van a környezettel anélkül, hogy beleolvadna. Felvetődik a kérdés: Hogyan valósul meg az önszabályozás? Mint ismeretes, játékszabályok, belső törvények irányítják a családot. Ennek függvényében megkülönböztethetők zárt és nyitott családi közösségek. A zárt családnál szabályozási szokások szigorúbbak, mint a nyílt családoknál. Különbség létezik a strukturált és strukturálatlan családok között, annak függvényében, hogy a rendszer alkotóelemei egyensúlyban vannak-e vagy nem. Más szempontból is megközelíthető a család. Hivatkozott Virginia Satir álláspontjára, mely szerint a család műhelyként is felfogható, ahol személyiséget alakítanak ki. A két mester a szülők, akiket nem képeztek ki erre a feladatra. Satir megfogalmazza a modern ember-robot képét: Érti és fejleszti testét, becsületes önmagával, hajlandó kockázatot vállalni. Képes alkalmazkodni az újhoz, úgy, hogy megtartja a régiből a hasznost. Ennyiből is kitűnik, hogy a család keretet teremt a gyermek fejlődésének, a vállalkozói készség bizonyos elemeinek megjelenítésében.

A családi élet keretében megjelent konfliktusok szerint elemezhetjük a hatást a gyerekre. Satirára hivatkozva kiemeli azt, hogy a család konfliktusaiban négy csoportot különböztetünk meg: 1. Önértékelést; 2. Kommunikációt; 3. Szabályokat; 4. Társadalommal való kapcsolatot. Ennek alapján különbséget tesz problémás és problémamentes család között. A problémás családra jellemző az alacsony önértékelés, az öntörvényű szabályok, félelemmel teli kapcsolat. Az életerős családokat a magas önértékelési szint jellemzi, ezek nyitottak és rugalmasak. A problémák megoldására az önértékelés növelése, másrészt a segítség abban, hogy a fiatal felelősségteljesen viselkedjen.

A kurzusokon részt vevő tanárok különböző önismereti teszteket oldottak meg. Az

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 44



előadó bemutatott különböző modelleket, melyek segítik a pedagógusokat a diákok jobb megismerésében. Az interaktív tevékenység során, melyet az iskolában is lehet alkalmazni, azonosítható a kis közösség problémája. Ennek alapján meg lehet állapítani, melyek a halmozott nehézségek. Így megoldási stratégiákat lehet kidolgozni a gyerekkel együtt.

Erdei Ildikó, a Temesvári Nyugati Tudományegyetem munkatársa, a Pszichológia Tanszéken dolgozik. Kolozsváron tartott előadásában, a címnek megfelelően, a *Vállalkozási kompetencia fejlesztésé*nek fontosságáról beszélt. A kompetencia az utóbbi időben nagyon elterjedt, divatos fogalom lett, lényege: nem csak ismeret és készség, hanem az ismeret és készség attitűdjének egy olyan rendszere, amit nem feltétlenül iskolaszagú oktatásként szerzünk meg, hanem az anyanyelv mentén alakul ki és természetesen tudjuk használni különböző élethelyzetekben. Az előadás gyakorlatra volt felépítve, melyben egy játék keretében csoportos problémamegoldás szerepelt. A gyakorlat tapasztalatát kibontva eljutott a gondolathoz, hogy a vállalkozói kompetencia a mindennapi életben segítséget nyújt ahhoz, hogy a feladatokat minél eredményesebben oldják meg. A kudarc feldolgozása úgy történjen, hogy az egyén tovább tudjon lépni. Az előadás egyik erénye a pályaválasztás nehézségeinek feltárása, ami nem közömbös a tanárok számára, mert napi gyakorlatukban találkoznak ezzel a problémával, ami emberi sorsok meghatározója lehet a későbbiekben.

Európa abban bízik, hogy egy napon létrejön a tudásalapú társadalom; ehhez meg kell ismerni önmagunk, és célok kitűzését kell felvállalni.

A többnapos képzés nyomán, tudásban gyarapodva, a képzésen részt vevő tanárok továbbadhatják diákjaiknak azokat a kompetenciafejlesztő modelleket, amelyek alapján jobban megállhatják helyüket a világban.